BIJDRAGE

TOT DE KENNIS DER

ICHTHYOLOGISCHE FAUNA VAN TIMOR,

DOOR

Dr. P. BLEEKER.

Deze kleine bijdrage heeft haar ontstaan te danken aan de welwillendheid van den heer C. F. Goldmann, gouvernements kommissaris voor Timor, die vóór zijne jongste reis naar Timor, ter overname der onder het gezag van Nederland overgegane Portugesche bezittingen in den oostelijken Archipel, mij aanbood, te trachten op Timor eene verzameling van naturaliën voor mij te maken. Deze verzameling, in uitmuntend bewaarden toestand mij geworden, bevat 28 vischsoorten, welke voor verreweg het grootste gedeelte nog onbekend waren van Timor en voor een klein gedeelte nieuw zijn voor de wetenschap.

Niettegenstaande Timor in deze eeuw door talrijke natuuronderzoekers is bezocht geworden, heeft de ichthijologische kennis van dit belangrijke eiland slechts weinig daarbij gewonnen, en zelfs het nieuwere prachtwerk over de Nederlandsche overzeesche bezittingen, waarin uitvoerig over Timor gehandeld wordt, heeft die kennis niet verrijkt. De tot heden bekend gemaakte opgaven omtrent Timorsche visschen heeft men voornamelijk te danken aan Quoy en Gaimard, doch die opgaven omvatten naauwelijks 30 species, allen van zeevisschen,

terwijl men nog heden omtrent de stellig zeer merkwaardige vischfauna der zoete wateren in volstrekte onwetendheid verkeert.

De tot nu toe door verschillende schrijvers van Timor opgegevene species zijn, voor zoover mij bekend is, de volgenden:

1. **Apogon novemfasciatus** CV.
2. **Serranus merra** CV.
3. ,, **punctulatus** CV.
4. **Mesoprion Calveti** Blkr. = **Diacope Calveti** QG.
5. **Cirrhites aprinus** CV.
6. **Therapon servus** CV.
7. **Holocentrum diadema** CV.
8. **Platycephalus timoriensis** CV.
9. **Pterois volitans** CV.
10. ,, **zebra** CV.
11. **Apistus marmoratus** CV.
12. **Dentex** hexodon QG.
13. **Chaetodon virescens** CV.
14. ,, **Sebanus** CV.
15. **Holocanthus semicirculatus** CV.
16. **Platax punctulatus** CV.
17. **Carangoïdes blepharis** Blkr.
18. **Equula oblonga** CV.
19. **Amphacanthus doliatus** CV.
20. ,, **nebulosus** QG.
21. **Prionodon annularis** CV.
22. **Salarias quadripinnis** CV.
23. **Periophthalmus Freycineti** CV.
24. **Dascyllus aruanus** CV.
25. **Glyphisodon unimaculatus** CV.
26. ,, **azureus** QG.
27. ,, **uniocellatus** QG.
28. **Plotosus macrocephalus** CV.
29. **Saurida nebulosa** CV.
30. **Oxybelus Homei** Richards.
31. **Carcharias (Prionodon) melanopterus** QG.
32. **Taeniura lymma** MH.

De verzameling van den heer Goldmann bevat de hieronder genoemde soorten. Achter de sijstematische namen laat ik volgen de Timoresche, waaronder zij te Timor koepang, hare vindplaats, bekend zijn. Slechts van 7 soorten waren de naambriefjes losgeraakt, zoodat ik de namen niet meer met juistheid tot de species heb kunnen terug brengen.

1. **Apogon novemfasciatus** CV.
2. **Ambassis Dussumierii** CV. = **Kadir.** Verh. Bat. Gen. XXII Percoïd.
3. **Therapon servus** CV. = **Samgeh.** Ibid.
4. **Sphyraena jello** CV. = **Manira.** Ibid.
5. **Polynemus plebejus** Brouss. Ibid.
6. **Sillago acuta** CV. = **Tjiratjat.** Ibid.
7. **Upeneoïdes bivittatus** Blkr. = **Banang.** Ibid.
8. **Heterognathodon bifasciatus** Blkr. = **Mohung.** Ibid. XXIII Sciaenoïd.
9. **Lethrinus opercularis** CV. = **Panan.** Ibid. Sparoïd.

10. **Gerres kapas** Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. II p. 482.
11. **Chaetodon virescens** CV. = **Kelipik.** Verh. Bat. Gen. XXIII Chaetod.
12. **Caranx Forsteri** CV. = **Kawan.** Ibid. XXIV Makreelacht. Vissch.
13. **Equula filigera** CV. = **Peperrek.** Ibid.
14. **Amphacanthus dorsalis** CV. = **Pahat.** Ibid. XXIII Teuthid.
15. **Acanthurus matoïdes** CV. Ibid.
16. **Mugil parsia** HB.? = **Belanakh.**
17. **Batrachus diemensis** Richards. = **Angik.**
18. **Gobius phalaena** CV. = **Lapik.** Nat. Tijdschr. Ned. Ind. II p. 244.
19. „ **Goldmanni** Blkr.
20. **Plesiops melas** Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII, Ichth. Bali.
21. **Pomacentrus katunko** Blkr. = **Katunko.**
22. **Julis (Halichoeres) interruptus** Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. II p. 252.
23. „ („) **miniatus** K. v. H.
24. „ („) **Schwarzii** Blkr. = **Tombilang.** Verh. Bat. Gen. XXII Ichth. Bali.
25. „ („) **binotopsis** Blkr. = **Lambuwon.**
26. „ („) **kawarin** Blkr. = **Kawarin.**
27. „ („) **timorensis** Blkr. = **Keilu moquas.**
28. **Engraulis encrasicholoïdes** Blkr. Verh. Bat. Gen. XXIV Haring. V.

Slechts drie dezer soorten t. w. *Apogon novemfasciatus* CV., *Therapon servus* CV. en *Chaetodon virescens* CV. behooren tot de vroeger reeds van Timor bekende. 25 zijn alzoo nieuw voor de fauna van Timor. Nieuw voor de wetenschap zijn daarvan slechts 4, t. w. *Gobius Goldmanni*, *Pomacentrus katunko*, *Julis (Halichoeres) timorensis* en *Julis (Halichoeres) kawarin*. Insgelijks door mij ontdekt, doch in vroeger uitgegevene verhandelingen reeds bekend gemaakt, zijn *Gerres kapas*, *Plesiops melas*, *Julis (Halichoeres) interruptus*, *Julis (Halichoeres) Schwarzii*, *Julis (Halichoeres) binotopsis* en *Engraulis encrasicholoïdes*. De verhandeling, waarin laatstgenoemde soort is beschreven, is reeds sedert lang afgedrukt, doch wordt eerst in het 24ste deel der Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en wetenschappen publiek gemaakt.

In het geheel ken ik thans alzoo de volgende 57 vischsoorten van Timor.

1. **Apogon novemfasciatus** CV.
2. **Ambassis Dussumierii** CV.
3. **Serranus merra** CV.
4. ,, **punctulatus** CV.
5. **Mesoprion Calveti** Blkr.
6. **Cirrhites aprinus** CV.
7. **Therapon servus** CV.
8. **Holocentrum diadema** CV.
9. **Sphyraena jello** CV.
10. **Polynemus plebejus** Brouss.
11. **Sillago acuta** CV.
12. **Upeneoïdes bivittatus** Blkr.
13. **Platycephalus timoriensis** CV.
14. **Pterois volitans** CV.
15. ,, **zebra** CV.
16. **Apistus marmoratus** CV.
17. **Heterognathodon bifasciatus** Blk.
18. **Dentex hexodon** QG.
19. **Lethrinus opercularis** CV.
20. **Gerres kapas** Blkr.
21. **Chaetodon virescens** CV.
22. ,, **Sebanus** CV.
23. **Holocanthus semicirculatus** CV.
24. **Platax punctulatus** CV.
25. **Caranx Forsteri** CV.
26. **Carangoïdes blepharis** Blkr.
27. **Equula filigera** CV.
28. ,, **oblonga** CV.
29. **Amphacanthus doliatus** CV.
30. ,, **nebulosus** QG.
31. ,, **dorsalis** CV.
32. **Acanthurus matoïdes** CV.
33. **Prionodon annularis** CV.
34. **Mugil parsia** HB.?
35. **Salarias quadripinnis** CV.
36. **Batrachus diemensis** Richards.
37. **Gobius phalaena** CV.
38. ,, **Goldmanni** Blkr.
39. **Periophthalmus Freycineti** CV.
40. **Plesiops melas** Blkr.
41. **Pomacentrus katunko** Blkr.
42. **Dascyllus aruanus** CV.
43. **Glyphisodon unimaculatus** CV.
44. ,, **azureus** QG.
45. ,, **uniocellatus** QG.
46. **Julis (Halichoeres) interruptus** Blkr.
47. ,, (,,) **miniatus** K. v. H.
48. ,, (,,) **Schwarzii** Blkr.
49. ,, (,,) **binotopsis** Blkr.
50. ,, (,,) **kawarin** Blkr.
51. ,, (,,) **timorensis** Blkr.
52. **Engraulis encrasicholoïdes** Blkr.
53. **Plotosus macrocephalus** CV.
54. **Saurida nebulosa** CV.
55. **Oxybelus Homei** Richards.
56. **Carcharias (Prionodon) melanopterus** QG.
57. **Taeniura lymma** MH.

Het blijkt alzoo, dat zelfs thans nog, niettegenstaande ik de kennis der Timorsche vischfauna bijkans heb kunnen verdubbelen, van die fauna nog slechts zeer weinig bekend is. Ik hoop daaraan weldra meer te kunnen toebrengen, vermits mij nieuwe verzamelingen van Timor zijn toegezegd geworden.

DESCRIPTIONES SPECIERUM DIAGNOSTICAE.

PERCOÏDEI.

Apogon novemfasciatus CV. Poiss. II p. 114.

Apog. corpore oblongo compresso, altitudine 4 circiter in ejus longitudine, latitudine $1\frac{3}{4}$ circiter in ejus altitudine; capite $3\frac{3}{4}$ ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine corporis, longiore quam alto; oculis diametro $2\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali convexa; praeoperculo rotundato, denticulis conspicuis; squamis lateribus 26 p. m. in serie longitudinali, 9 p. m. in serie verticali; linea laterali arborescente; dorso subelevato; pinna dorsali spinosa radiosa multo humiliore, spina 3ª spinis ceteris longiore; dorsali radiosa et anali angulatis; pectoralibus ventralibus paulo longioribus; ventralibus analem non attingentibus; caudali emarginata angulis acuta; colore corpore roseo-argenteo, dorso fascia media longitudinali fusca; lateribus fasciis 4 longitudinalibus fuscis, 3 superioribus in caudalem coeuntibus; operculo margine macula fusca profundiore; pinnis rubris, dorsali radiosa analique basi fascia longitudinali obliqua fusca.

B. 7. D. 7-1/9 vel 1/10. P. 2/12. V. 1/5. A. 2/8 vel 2/9. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Apogon à neuf rubans* CV. Poiss. II p. 114.
Apogon balinensis Blkr. Bijdr. tot de kennis der Percoïd. p. 28. Verh. Bat. Gen. XXII.

Habit. Timor kupang, Padang Sumatrae occidentalis, et Boleling Bali septentrionalis, in mari.

Longitudo 5 speciminum 55‴ ad 70‴.

Aanm. Deze soort beschreef ik vroeger als eene nieuwe, doch eene nadere vergelijking mijner oudere en sedert nog van Sumatra en Timor ontvangene exemplaren, doet mij haar tot *Apogon novemfasciatus* terugbrengen. Cuvier spreekt in zijne korte beschrijving niet van de bruine banden langs de

basis der 2de rug- en aarsvin en noemt de bruine ligchaamsbanden zwart.

SCOMBEROÏDEI.

Caranx Forsteri CV. Poiss. IX. p. 81?

Car. corpore oblongo compresso, altitudine 3 ad $3\frac{2}{3}$ in ejus longitudine, latitudine 3 ad $2\frac{1}{2}$ in ejus altitudine; capite obtuso convexo 4 ad $4\frac{1}{3}$ in longitudine corporis, aeque alto ac longo vel (junioribus praesertim) paulo altiore quam longo; oculis diametro 3 ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; osse suborbitali postice oculi diametro duplo circiter humiliore antice subradiatim tubulato; maxilla superiore vix protractili sub oculi dimidio posteriore desinente; maxilla inferiore prominente; dorso valde convexo, linea rostro-dorsali regulariter rotundata; ventre parum convexo; triangulis pectoralibus lateralibus et inferiore totis squamosis; linea laterali usque sub pinnae dorsalis radiosae 1a quinta parte curvata, postice scutis 28 ad 33, maximis latitudine $5\frac{1}{2}$ ad $7\frac{1}{2}$ in altitudine corporis; pinnis acutis radio producto nullo; dorsali spinosa dorsali radiosa humiliore; pectoralibus falcatis, junioribus capite non vel vix, aetate media adultisque capite multo longioribus; ventralibus capite duplo vel plus duplo brevioribus; spinis analibus posteriore anteriore longiore; caudali lobis acutis 5 ad $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore corpore superne junioribus coerulescente-, adolescentibus et adultis fuscescente-viridi, inferne junioribus flavescente, adultis argenteo; corpore junioribus fasciis 5 ad 7 transversis nigricantibus, aetate provectioribus fasciis nullis; macula supraoperculari nigra punctiformi; pinnis, junioribus dorsali 1a nigricante, ceteris flavis, dorsali 2a apice nigra, caudali fusco marginata; adultis dorsalibus et anali violaceo-nigricantibus, dorsali 2a nigro marginata, anali apice alba, pectoralibus violascente-hyalinis, ventralibus albis, caudali violaceo-nigricante nigro marginata.

B. 7. D. 1 proc. + 7 - 1/20 vel 7 - 1/21 vel 8 - 1/19 vel 8 - 1/20 P. 2/17 ad 2/19. V. 1/5. A. 2 - 1/15 ad 2 - 1/17. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Ikan Babara* Valentijn Ind. Amb. III. p. 463 fig. 371?
Babara Renard Poiss. Mol. II. tab. 29 fig. 141?
Carangue de Forster CV. Poiss. IX. p. 11?
Caranx sexfasciatus QG. Zoöl. Voy. Freycin. tab. 65 fig. 4.
Carangue à six bandes CV. Poiss. IV. p. 83.
Square mackerel Reeves.
Tong tji et *Tang tji* Chinens.
Ikan Kuweh Mal. Batav.

Habit. Timor Kupang, Batavia et Padang, Sumatrae occidentalis, in mari.
Longitudo 32 speciminum 80''' ad 305'''.

Equula filigera CV. Poiss. X. p. 67 tab. 284.

Equul. corpore oblongo compresso, altitudine 2½ ad 2⅓ in ejus longitudine; capite acuto 4 ad 4¼ in longitudine corporis; fronte spinis 4 valde conspicuis armata; linea frontali concava; mento concavo; ore deorsum protractili dentibus parvis; oculis diametro 2½ ad 3 in longitudine capitis; praeoperculo obtusangulo inferne denticulato; dorso elevato angulato ventre convexiore; spinis ad basin pinnae dorsalis et analis valde conspicuis; squamis corpore minimis sed conspicuis; linea laterali ad pinnam caudalem desinente; pinnis acutis; dorsali spina 2a valde elongata flexili interdum pinnam caudalem attingente; pectoralibus capite multo brevioribus sed ventralibus multo longioribus; anali spina 2a magna interdum filiforme elongata flexili; caudali profunde excisa lobis acutis; colore corpore argenteo; dorso lateribusque interdum maculis vel fasciis diffusis plumbeis quasi subcutaneis vix conspicuis; rostro fusco; axillis nigris; linea laterali antice flava; pinnis immaculatis, dorsali et ventralibus hyalinis, ceteris flavis.

B. 4. D. 8/16 vel 8/17. P. 2/17 vel 2/18 V. 1/5. A. 3/14 vel 3/15. C. 17 vel 19 et lat. brev.

Synon. *Clupeo* Commers. man. inedit.
Clupea fasciata Lacép. Poiss. V. p. 463. Cuv. Mém. du Mus. I. tab. 23. fig. 2.
Clupée à bandes Lacép. ib.
Karah Russell Corom. Fish. I. p. 51 fig. 66.
Equula fasciata CV. Poiss. X. p. 70.
Equula à bandes CV. ibid.
Equula cara et *karah* CV. ibid.
Equula longispinis CV. ibid. p. 69.
Equula longue-épine CV. ibid.
Equula porte-fil CV. ibid. p. 67.
Ikan Peperrek Mal. Batav.
Ikan Pettah Jav. Jamar.

Habit. Timor Kupang, Batavia et Samarang, et Padang, Sumatrae occidentalis, in mari.

Longitudo 64 speciminum 65''' ad 105'''.

Aanm. Onder mijne talrijke exemplaren bevinden zich alle verscheidenheden, welke Cuvier als vier soorten, Equula filigera, Eq. longispinis, Eq. cara en Eq. fasciata heeft opgebragt. Het lijdt bij mij geen twijfel of deze 4 soorten behooren tot eene enkele teruggebragt te worden.

De banden of vlekken bij deze soort, zoowel als bij eenige

hieronder nog te beschrijvene, zijn dof en onduidelijk, als het ware onderhuidsch, en laten zich slechts waarnemen wanneer men den visch in zekere rigtingen tegen het licht houdt.

MUGILOÏDEI.

Mugil parsia Ham. Buch. Gang. Fish. p. 215 tab. 17 fig. 21 CV. Poiss. XI p. 107?

Mug. corpore oblongo-elongato valde compresso, altitudine $4\frac{1}{2}$ ad 5 in ejus longitudine; capite obtusiusculo, convexo, $4\frac{1}{2}$ ad $5\frac{1}{4}$ in longitudine corporis; altitudine et latitudine capitis $1\frac{1}{3}$ ad $1\frac{1}{2}$ in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{2}{3}$ in capitis parte postoculari, $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{2}{3}$ a se invicem distantibus; membrana palpebrali iridem non tegente; linea rostro-dorsali vertice convexiuscula; rostro convexo oculo breviore; naribus anterioribus rotundis posterioribus subrimaeformibus majoribus; osse suborbitali parum emarginato denticulis bene conspicuis; osse maxillari superiore ore clauso non conspicuo; labio superiore membranaceo non papillato; denticulis maxillaribus inconspicuis; maxilla superiore deorsum valde protractili; tuberculo inframaxillari quadrato; dentibus palatinis in thurmas oblongo-rotundatas collocatis; lingua peripheria thurmis denticulorum parvis obsita; impressione praevomerina profunda cordiformi; praeoperculo acutangulo angulo rotundato, margine posteriore obliquo emarginato; squamis lateribus 40 ad 45 in serie longitudinali, parte basali striis 4 ad 6; squamis axillaribus longis; pinnis dorsalibus minus longitudine pinnarum pectoralium a se invicem distantibus, altitudine subaequalibus, corpore multo humilioribus; dorsali spinosa spinis gracilibus 1ª ceteris longiore; dorsali radiosa acuta emarginata; pinnis pectoralibus capite absque rostro longioribus; ventralibus angulatis pectoralibus multo brevioribus; anali acuta, paulo emarginata, altitudine pinnam dorsali radiosam aequante, spina 3ª radio 1° duplo circiter breviore; caudali semilunariter emarginata $4\frac{1}{4}$ ad $4\frac{1}{3}$ in longitudine corporis; colore corpore superne viridi inferne argenteo; pinnis verticalibus viridescentibus, caudali postice nigro marginata; pectoralibus et ventralibus hyalinis vel flavescentibus; pectoralibus supra basi macula nigra.

B. 6. D. 4-1/8 vel 1/9. P. 2/15 vel 2/16. V. 1/5. A. 3/10 vel 3/11. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Muge parsia* CV. Poiss. XI p. 107?
Ikan Belanakh Mal. Batav.

Habit. Batavia, Timor kupang, in mari.

Longitudo 4 speciminum 90''' ad 212'''.

Aanm. Deze soort heeft zeer groote verwantschap met *Mugil cunnesius* CV. doch laat er zich van onderkennen, doordien bij laatstgenoemde species minder schubben op eene overlangsche rei gaan, de uitgespreide staartvin afgeknot, het achterste gedeelte des oogs door een ooglidvlies bedekt is, de borstvinnen en aarsvin een straal minder tellen enz. Bij de groote gelijkenis der soorten van *Mugil* op elkander en het weinig voldoende der bestaande beschrijvingen, is het dikwijls zeer moeijelijk, naar deze laatsten alleen de soorten te bepalen. In alle opzigten gelijken de bovenbeschrevene exemplaren het meest op de afbeelding en omschrijving van *Mugil parsia* HB., zonder dat ik echter over de identiteit beslissend durf oordeelen.

GOBIOÏDEI.

Gobius Goldmanni Blkr.

Gob. corpore elongato antice cylindraceo, postice compresso, altitudine 6 in ejus longitudine; capite obtuso convexo $4\frac{2}{3}$ in longitudine corporis; latitudine capitis $1\frac{2}{5}$, altitudine $1\frac{1}{2}$ in ejus longitudine; oculis diametro 4 circiter in longitudine capitis, maxime approximatis, in anteriore dimidio capitis sitis; vertice usque ad oculos squamoso; sulco temporali conspicuo; rostro obtuso oculo breviore; maxilla superiore inferiore paulo longiore, valde protractili; dentibus maxillis pluriseriatis serie externa majoribus; maxilla inferiore dentibus caninis 2 lateralibus divergentibus curvatis; rictu obliquo sub oculo desinente; squamis lateribus 28 p. m. in serie longitudinali; appendice anali conica; pinna dorsali spinosa corpore et pinna dorsali radiosa postica humiliore, obtusa; dorsali radiosa postice angulata corpore altiore; pectoralibus et ventralibus longitudine subaequalibus, 5 circiter in longitudine corporis; anali angulata postice corpore non humiliore; caudali obtusa, rotundata, $4\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne olivaceo, inferne dilutiore; dorso lateribusque superne punctis nigris ocellisque numerosis luteis; lateribus inferne fasciis pluribus transversis luteis; pinnis dorsalibus rufescentibus punctulis nigris; pectoralibus, ventralibus caudalique rufescente-olivaceis; anali antice fusca postice flava nigro marginata.

B. 4. D. 6-1/10 vel 1/11. P. 19. V. 1/5. A. 1/9 vel 1/10. C. 14 et lat. brev.

Habit. Timor kupang, in mari.

Longitudo speciminis unici 63‴.

Aanm. De rijkdom van den Indischen Archipel aan Gobioïden schijnt onuitputtelijk. Ik ken er thans reeds 104 soorten van, terwijl in het groote vischwerk van de geheele bekende aarde in 1837 slechts 143 soorten beschreven zijn. *Gobius timorensis* behoort tot de groep van het geslacht Gobius met 2 hondstanden in de onderkaak, stompen kop, stompe staartvin en groote schubben, waarvan reeds elders talrijke Nederlandsch Indische soorten door mij beschreven zijn.

PEDICULATI.

Batrachus diemensis Richards. Ann. Nat. Hist. X p. 352. Zoöl. Ereb. Terr. Fish. p. 17 tab. 8. fig. 1, 2.

Batrach. corpore antice cylindraceo, postice compresso, altitudine 5 in ejus longitudine; capite obtuso, convexo, $3\frac{1}{3}$ ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{2}{5}$ ad 2, latitudine $1\frac{1}{5}$ ad $1\frac{1}{3}$ in ejus longitudine; oculis diametro 3 ad 6 circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali convexa; cute orbitali, vertice, rostro et maxillis cirris pluribus ramosis et simplicibus obsitis; maxillis aequalibus; dentibus intermaxillaribns conicis parvis biseriatis; inframaxillaribus anticis pluriseriatis, lateralibus uniseriatis, conicis; vomerinis et palatinis bi- vel pluriseriatis, conicis; operculo spinis 2 superiore inferiore plus duplo longiore; suboperculo operculo majore spinis 2 superiore inferiore duplo longiore; cute laevi squamis inconspicuis; linea laterali utroque latere duplice, poris distantibus notata; pinna dorsali spinosa parva, spina 2ª oculo non longiore, spina 3ª cum dorsali radiosa unita; dorsali radiosa corpore vix humiliore; pectoralibus rotundatis 5 ad 5 et paulo, ventralibus acutissimis $4\frac{1}{3}$ circiter in longitudine corporis; anali rotundata dorsali humiliore; caudali obtusa, rotundata, $4\frac{1}{2}$ ad $5\frac{3}{4}$ in longitudine corporis; colore corpore nigricante et fusco vel viridi nebulato vel subreticulato; pinnis junioribus nigricante-viridibus, adultis fusco et nigro marmoratis vel reticulatis; dorsali radiosa analique nigricante marginatis.

B. 6. D. 3-20. P. 23 ad 25. V. 2. A. 16 C. 14.

Synon. *Batrachoïdes diemensis* Lesueur Journ. Acad. Nat. Sc. Philad. p. 402.

Batrachus quadrispinis CV. Poiss, XII p. 363.

Batrachoïde à quatre épines CV. ibid.

Habit. Timor kupang, et Wahai, Ceram septentrionalis, in mari.

Longitudo 2 speciminum 65''' et 170'''.

Aanm. Het grootste mijner twee specimina gelijkt volkomen op de afbeelding van den heer Richardson, boven aangehaald. Slechts is het gewolkt zijn van ligchaam en vinnen er niet zoo duidelijk waar te nemen.

LABROÏDEI CTENOÏDEI.

Pomacentrus katunko Blkr.

Pomocentr. corpore oblongo compresso, altitudine 2¾ in ejus longitudine, latitudine 3 fere in ejus altitudine; capite obtuso 4 in longitudine corporis, aeque alto ac longo; oculis diametro 3 in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi convexiuscula; osse suborbitali dentato vel potius quasi eroso; dentibus maxillis aequalibus obtusis; praeoperculo subobtusangulo, angulo rotundato, margine posteriore obliquo, dentibus valde conspicuis; operculo spinis 2 planis obtusis vix conspicuis; squamis lateribus 25 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali radiosis rotundatis; dorsali spinosa radiosa humiliore, inter singulas spinas lobata, spina postica ceteris longiore; ventralibus pectoralibus paulo longioribus, longitudine caput aequantibus; anali spina 2ª 1ª duplo longiore; caudali emarginata lobis rotundatis, superiore inferiore longiore 4 in longitudine corporis; colore corpore olivaceo-viridi marginibus squamarum profundiore; cauda superne macula nigra; pinnis profunde viridibus; ventralibus apice nigricantibus.

B. 5. D. 13/14. P. 2/15. V. 1/5. A. 2/14. C. 15 et lat. brev.

Synon. *Ikan Katunko* Timorens.

Habit. Timor kupang, in mari.

Longitudo speciminis unici 61‴.

Aanm. Deze soort zou eenigermate behooren tot het geslacht *Pristotis* van den heer Rüppell. De vergelijking mijner thans reeds vrij talrijke soorten van *Pomacentrus* heeft mij evenwel doen zien, dat de aan- of afwezigheid der operkeldoornen geen karakter van genoeg gewigt geeft, om de soorten van *Pomacentrus*, waar die doornen bestaan, onder een nieuw geslacht te brengen, zooals de heer Rüppell heeft gedaan. Bij sommige soorten zijn namelijk die doornen zoo weinig ontwikkeld, dat men aan hun bestaan zou kunnen twijfelen of wel, dat men in verlegenheid zou zijn, ze met den

naam van doornen te bestempelen. Ik geloof daarom, dat het geslacht *Pristotis* behoort te vervallen en met *Pomacentrus* vereenigd te worden.

De bovenbeschrevene soort heeft in habitus veel van *Pomacentrus littoralis* K. v. H. doch meer afgeronde vinnen, andere kleuren, talrijker vinstralen enz.

LABROÏDEI CIJCLOÏDEI.

Julis (Halichoeres) binotopsis Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII Ichth. Bali (diagnosis emendata).

Jul. (Halichoer.) corpore oblongo compresso, altitudine 4½ fere in ejus longitudine, latitudine 2 in ejus altitudine; capite acuto 4 fere in longitudine corporis; altitudine capitis 1⅓ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 3 et paulo in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillaribus mediocribus, caninis anticis et angularibus mediocribus, curvatis; linea laterali ramosa vel subramosa; squamis lateribus 25 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris postice angulatis; ventralibus 2 circiter, pectoralibus 1½ circiter in longitudine capitis; caudali integra postice convexa; corpore superne lateribusque violaceo-nigricante rufoque reticulatis, fasciis insuper 4 vel 5 diffusis transversis profundioribus; capite vittis flexuosis rubro-violaceis; cauda superne ad basin pinnae caudalis macula nigra rubro annulata; ventre flavo; pinna dorsali violascente ocellis numerosis rubris maculisque 2 nigris, 1ª spinam 1m inter et 2m, 2ª rubro cincta radium 1m inter et 3m; pinnis pectoralibus et ventralibus flavis, pectoralibus basi vitta transversa violascente; anali rubra ocellis aurantiacis; caudali aurantiaca.

B. 6. D. 9/11 vel 9/12. V. 1/5. A. 3/11 vel 3/12. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Ikan Lambuwon* Timorens.

Habit. Timor kupang, et Boleling Bali septentrionalis, in mari.

Longitudo 2 speciminum 50''' et 60'''.

Aanm. Ik beschreef deze soort reeds in mijne Bijdrage tot de kennis der Ichthijologische fauna van het eiland Bali. Thans heb ik echter de kleuren naauwkeuriger kunnen opgeven, zijnde die bij het Timorsche specimen zeer fraai bewaard gebleven.

Julis (Halichoeres) timorensis Blkr.

Jul. (Halichoer.) corpore oblongo compresso, altitudine 4 in ejus longitudine, latitudine 2 et paulo in ejus altitudine; capite acuto 4 in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillaribus mediocribus, caninis anticis et angularibus parvis, leviter curvatis; linea dorsali linea ventrali non convexiore; linea laterali ramosa; squamis lateribus 28 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris postice angulatis; pinnis pectoralibus $1\frac{1}{3}$, ventralibus 2 circiter in longitudine capitis; caudali integra postice convexa $6\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore corpore margaritaceo-aurantiaco; capite lateribusque vittulis serpentinis et maculis elongatis longitudinalibus profunde aurantiacis; lateribus insuper guttulis nigris sparsis irregulariter seriatis; pinnis verticalibus aurantiacis, ceteris flavis; dorsali vittis obliquis rubris maculisque 2 nigris, 1^a punctiformi spinam 1^m inter et 2^m, 2^a iride pellucida cincta radium 1^m inter et 3^m; anali basi maculis rubro-violaceis.

B. 6. D. 9/11 vel 9/12. P. 2/11. V. 1/5. A. 3/11 vel 3/12. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Ikan Keilu moquas* Timor.

Habit. Timor kupang, in mari.

Longitudo speciminis unici 68'''.

Aanm. De verscheidenheid in de kleurteekening der soorten van Julis schijnt oneindig. De bovenbeschrevene soort is een der sierlijkst geteekende en hare kleurteekening bij den eersten oogopslag herkenbaar even als die der meeste soorten van dit geslacht. De zwarte vlekjes der zijden staan in groepjes van 2 tot 4 bij elkander.

Julis (Halichoeres) miniatus K. v. H. Poiss. XII p. 337 (diagnosis emendata).

Jul. (Halichoer.) corpore oblongo compresso, altitudine 4 circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $3\frac{1}{4}$ ad 4 in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{2}{5}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillis mediocribus, caninis curvatis anticis magnis, angularibus mediocribus; linea dorsali linea ventrali convexiore; linea laterali ramosa; squamis lateribus 23 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris postice angula-

tis; pinnis pectoralibus $1\frac{1}{3}$, ventralibus 2 in longitudine capitis; caudali integra, leviter convexa, 6 in longitudine corporis; colore corpore superne rubro inferne flavo; dorso et lateribus superne maculis nigricantibus fascias transversas subsimilantibus; lateribus striis flavis obliquis et macula maxima carmosina supra anum sita; capite vitta oculo-maxillari et postoculari transversa nigricantibus; pinnis rubris vel roseis; dorsali maculis rotundis nigris rubro annulatis 2, anteriore spinam 1^m inter et 2^m, posteriore radium 1^m inter et 3^m, vittis insuper pluribus violascente-nigris transversis obliquis; anali vittis pluribus transversis obliquis rubro-violaceis; caudali radiis mediis guttulis rubro-violaceis.

B. 6. D. 9/11 vel 9/12. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/11 vel 3/12. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Girelle rouge* CV. Poiss. XIII p. 337.

Habit. Timor kupang, Boleling Bali septentrionalis et Sibogha Sumatrae occidentalis, in mari.

Longitudo 4 speciminum 45''' ad 83'''.

Aanm. Ik beschreef deze soort kortelijk in mijne Bijdrage tot de kennis der Ichthijologische fauna van Bali. Mijn Timoreesch specimen heeft de kleuren nog zeer frisch, zoodat ik die thans vollediger heb kunnen beschrijven dan vroeger.

Julis (Halichoeres) kawarin Blkr.

Jul. (Halichoer.) corpore oblongo compresso, altitudine 4 fere in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite acuto 4 et paulo in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{4}$ en $1\frac{1}{3}$ in ejus longitudine; oculis diametro 4 in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; labiis carnosis; dentibus maxillis mediocribus caninis anticis angularibusque mediocribus curvatis; linea dorsali linea ventrali non convexiore; linea laterali ramosa; squamis lateribus 28 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi glabris postice angulatis; pinnis pectoralibus et ventralibus longitudine aequalibus, $1\frac{1}{3}$ circiter in longitudine capitis; caudali integra postice convexa $6\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore corpore superne viridi inferne flavo; dorso lateribusque superne maculis irregularibus violaceis et lateribus maculis irregularibus rubris subreticulatis; capite, rostro, genis operculisque vittis rubro-violaceis; macula postoculari oblonga profunde coerulea flavo limbata; pinnis verticalibus rubris; dorsali rubro dilutiore et profundiore ocellata et macula nigra spinam ultimam inter et radium 2^m; anali basi maculis magnis rubro-violaceis, inferne guttulis violascentibus; caudali postice violascente; pectoralibus flavis radio 1° rubro.

B. 6. D. 9/11 vel 9/12. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/11 vel 3/12. C. 14 et lat. brev.
Synon. *Ikan Kawarin* Timorens.
Habit. Timor kupang, in mari.
Longitudo speciminis unici 91'''.

Aanm. Deze soort is na verwant aan *Julis miniatus* K. v. H. doch er gemakkelijk van te onderkennen door hare enkele rugvinvlek, andere kleuren en grootere buikvinnen.

In mijne verhandeling over de Gladschubbige Labroïden welke te Batavia voorkomen, beschreef ik 5 soorten van *Julis* van den Indischen Archipel, dat is, alle soorten welke ik toen (1847) bezat. Sedert is mijn kabinet met talrijke soorten van *Julis* van deze gewesten verrijkt, zoodat ik er thans reeds niet minder dan 24 bezit, waarvan 22 behooren tot de afdeeling *Halichoeres*, dat is: die soorten, welke vooruitstekende hoektanden in den bek hebben en de rug- en aarsvinnen aan de basis onbeschubt. In het geheel bezit ik thans reeds nagenoeg 60 soorten van Gladschubbige Lipvischen, terwijl mijne verzameling in 1847 slechts 25 soorten daarvan telde.

CLUPEOÏDEI.

Engraulis encrasicholoïdes Blkr. Verh. Bat. Gen. XXIV Haring. p. 37.

Engraul. corpore elongato compresso, altitudine 5 ad 5¼ in ejus longitudine, latitudine 2½ circiter in ejus altitudine; capite convexo, acuto, 4½ ad 5 in longitudine corporis; altitudine capitis 1¼ ad 1⅓ in ejus longitudine; oculis totis velatis, diametro 3½ ad 4 in longitudine capitis; rostro ante maxillas prominente; convexo, acuto, oculo breviore; maxilla superiore ante inferiorem prominente, postice acuta, ante aperturam branchialem desinente; dentibus maxillaribus, vomerinis palatinisque valde parvis, maxillis numerossimis vix conspicuis; squamis transversim striatis, lateribus 30 ad 35 in serie longitudinali; axillis inguinibusque squamis elongatis; linea laterali inconspicua; pinna dorsali tota ante pinnam analem postice in anteriore dimidio corporis sita, acuta, corpore humiliore; pinnis pectoralibus acutis, capite multo brevioribus, radio producto nullo; ventralibus pectoralibus paulo brevioribus; anali corpore duplo humiliore,

longitudine $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; caudali profunde incisa lobis acutis 5 circiter in longitudine corporis; colore dorso griseo-coerulescente, capite, lateribus, ventre pinnisque flavescente.

B. 12. D. 3/12. P. 1/13. V. 1/6. A. 2/24 ad 2/26. C. 19 et lat. brev.

Synon. *Ikan Tri* Mal. Batav.

Habit. Timor kupang, Batavia, Surabaja, Kammal, in mari.

Longitudo 14 speciminum 86''' ad 120'''.

Aanm. Ik heb aan deze soort den naam gegeven naar hare verwantschap met de Ansjovis (Engraulis encrasicholis Cuv.), welke echter ranker van ligchaam is, eene aanmerkelijk kortere aarsvin heeft enz.

Scripsi Batavia Calendis Januarii MDCCCLII.